

Scurtături incomplete

„Deoarece istoria e aflată ca proces de criză, prezentul ca apariție bruscă a ramificațiilor critice, viitorul ca îmbulzeală a problemelor nerezolvate, ia naștere o conștiință existențial intensificată a pericolului reprezentat de deciziile ratate și de intervențiile omise.”

Jürgen Habermas

Semnul distinctiv al modernității este întemeierea pe nou, ca produs al raționalizării. Societățile care au rămas în ritualizarea ciclurilor naturii n-au parcurs magistrala modernității. Ele s-au epuizat în excitația gândirii emoționale. Unde a avut loc revolta contra naturii și s-a instalat obsesia independenței în inventarea mijloacelor de subzistență, chiar și obligând natura să le ofere mai repede, în cantități mai mari și în sortimente diversificate, s-a legitimat forța celeilalte naturi: natura umană. Modernizarea este un fenomen firesc al naturii umane. El a adus autonomia acestei naturi.

Modernizarea a emancipat natura umană aducând însă pericolul de distrugere al naturii-mamă. Această asumție face distincția dintre două abordări incomplete: disjungerea conflictuală a celor două naturi și complementaritatea dintre rațiune și emoție. Prima abordare este specifică industrialismului masificant și a doua ecologismului romantic și sociologismului postcapitalist.

Atât dihotomia ireductibilă, cât și armonia forțată sunt soluții incomplete la problema dezvoltării. Pe un aliniament – al contrapunerii celor două naturi – s-a insinuat ideea de progres, pe celălalt – al împăcării universalilor – s-a reîncărcat Utopia. Iluzia a devenit liantul absolut. Într-o versiune – inovarea științifică ne va duce spre bine, în altă versiune – mântuirea este resursa nevalorificată a înțelegerii noastre.

Scurtăturile devenirii concordă cu așteptările umane. Realitatea însă le-a infirmat oriunde, când nu au fost declarate miracole. Opțiunea pentru o cale sau alta – ambele tentante – a făcut regula. Istoria ca atare poate fi interpretată ca înșiruire de opțiuni pentru o cale scurtă. Mai profund, se poate accepta că este vorba de traversarea intersecției, fără să se urmeze marcaje și lumina semafoarelor. Un fel hotărât de a se depăși limitările tăind nodul gordian care oprește înaintarea. Miza pe raționalizare a fost o încercare de a o lua pe scurtătură. S-au eliminat complicațiile eticii, fixate în mit, și s-au instituit norme de libertate referențiale.

Secularizarea marcată de ipoteza că știința este adevărata putere a eterizat limitele. Totul a devenit posibil și mai ales permis. Saltul înainte s-a produs și în teorie, și în realitate. Teoria ca atare fiind o realitate gândită, inclusiv în formele sale intangibile, ca realitate virtuală.

Când omul s-a pierdut în universul imaginat, iar raționalizarea a atins sentimentele, s-a recurs la a doua scurtătură incompletă către o lume minunată. Împăcarea

naturii umane cu placenta sa originală s-a intensificat prin forța expresivă a paradisiului pierdut. Universul este nevoit să primească în sânul său omul cu relele pe care le-a făcut. Soluția pare ultimativă. Scurtătura accesată pentru marea revenire la natură solicită emoția. Contraponderea la proiectul raționalizării emancipatoare o face proiectul ocrotirii naturii. Omul își ascunde rațiunea în gândirea emoțională a diversității în care se cuprinde. Reintroduce în setul său de reflexe condiționate conviețuirea pentru a evita experiența supraviețuirii.

Într-un fel ilustrând incompletitudinea opțiunilor, omul răspunde la pericolele aumanizării prin exces de raționalizare cu soluția melanjării căilor spre necunoscut ale postmodernității. Pentru că tradiționalizarea noului a eșuat în miturile pe care le spulberase, s-a reintrodus metanarațiunea lângă rațiune, cu credința că se face o nouă sinteză. De fapt, se produce o nouă scurtătură incompletă, dincolo de bine și de rău, căutând binele în comuniunea naturii umane cu natura-mamă și izgonind răul ce rezultase din contrapunerea lor războinică.

Calea modernității nu poate fi urmată ca revenire la eden. Sensul ei este dat de axa implacabilă a trăirii timpului: înainte de viitor, nu înainte de prezent. Acum și aici, mai repede și mai mult, mai profund și mai bine, mai larg și mai divers, mai uman și mai natural, global și local sunt ingredientele care dau sensul modernității.

Ceea ce contează cu adevărat este viziunea de ansamblu în care sunt particularizate fragmentele acționale și consecvența la scara timpului cu valorile modernității, inclusiv – sau poate mai ales, în cazul tranziției postcomuniste – cu valorile care infirmă comoditatea habituală și atașamentul de emoție și de ritmurile naturii. Justificarea neputințelor este contraproductivă și ne fixează în reperatele modernizării mereu eșuate. Dincolo de măslin nu înseamnă tăierea lui, după cum uleiul ecologic nu exclude folosirea mașinii de rafinat.

Modernitatea este adiționalitatea noului pe criterii de performanță care nu alterează textura vieții. Nu intrarea în (revenirea la) natură sau distrugerea (fuga din sânul) naturii sunt scurtături către împlinirea lumii. Gândirea contextelor, până acum contrapuse din pricini de cutezanță demiurgică, ca pe un întreg funcțional ar cuprinde soluția. Și acesta are consistență prin aproximări succesive ale binelui și prin regularizarea eliminării răului autoregenerativ. Ad infinitum!

Sumar

Modelul lui R.M. Solow ajustat de creștere economică		Instrumentele structurale – noua provocare pentru România.	
■ Ion Gh. Roșca, Stelian Stancu	3	Domeniile de investiții și beneficiarii pentru programele operaționale 2007-2013	
Optimizarea multidisciplinară în managementul serviciilor		■ Tatiana Moșteanu, Meral Ibrahim	35
■ George Moldoveanu, Octavian Thor Pleter	7	Metoda standard-cost: cel mai bun răspuns pentru gestionarea operativă a laturii valorice a procesului de producție și pentru creșterea eficienței economice	
IAS 41 agricultura: o contabilitate la valoare justă		■ Cleopatra Șendroi, Costantin Roman	41
■ Viorel Lefter, Aureliana Geta Roman	15	Comerțul internațional în economia globală	
Propunere de model pentru analiza politicilor fiscale aplicate în economie		■ Ion Botescu	45
■ Larisa Preda	23	Managementul stresului și bugetul de timp	
Riscul operațional în perspectiva implementării Acordului Basel II		■ Maria Constantinescu, Cornel Constantinescu	49
■ Andrei Tinca	31		

Notă: Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în articole.

Revizie text: Gabriela Ochiană

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta Bobocea

Grafică: Alexandru Ion

Abonamente: Irina Jerpel (021/312.22.48 – int. 24)

Difuzare: AGER-Economistul (021/312.22.48 – int. 24)

www.economieteoreticasiaplicata.ro; www.ectap.ro

Recepție texte: economia.ta@edeconomica.com